

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Generalibus Principiis Amoris Et Morum - Prolegomena septem,
Librosque undecim complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput VI. Non tamen ob præmissa contemnendus humanæ rationis usus;
sed liberior usus, ne in præcipitia ducat, corrigendus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73187](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73187)

ad commiserationem: „ In civitate (inquit) bene instituta, omnia legibus oportet constitui, & quam minima iudiciis sunt relinquenda; quòd plerumque contingat, eos partibus litigantibus non aequaliter esse affectos. Quòdque in iudicio nihil, præter rem de qua disceptatur, proponi permittatur, ne oratione rhetorica quis in iram, invidiam, misericordiam impellendo, à recto iudicio deflectat. Ne similes ei simus, qui eam, qua usurus est, regulam prius inflectit, quam utatur. Sic enim fit, ut cum iudices amant aut odiunt... non satis queant veritatem perspiciere; sed propria vel voluptas, vel dolor, iudicia obumbret. Et hæc etiam de causa, nemo, ob immodicum sui amorem, integer est iudex causæ propria. Idem diu ante Philosophum sacræ Literæ monuerunt, dum Exodi 23. & Deuteronomio 16. statuerunt, ne iudices munera accipiant, quia excæcavit oculos prudentium, ac subvertunt verba iustorum.

CAPUT VI.

Non tamen ob præmissa contemnendus humana rationis usus; sed liberior usus, ne in præcipitiis ducat, corrigendus.

62 **A**gnoscat igitur suam homo pauperiem, ignorantiam, cæcitatem. Agnoscat suæ rationis insufficientiam, & in errores pronitatem. Agnoscat nihil rationi tam consonum, quam humanæ rationis luxuriam, per christianæ humilitatis, simplicitatis, modestiæ, & prudentiæ regulas coercere: non quòd contemnendus sit humanæ rationis usus, sed quòd in præcipitiis ducat liberior usus, ut vidimus, & ex subijciendis sacrarum Litterarum sanctorumque Patrum documentis, videbitur amplius.

De illorum itaque numero non sumus, qui humana ratione uti dedignantur, quique rationes philosophicas Theologicis in scholis eliminandas autumant, ac si Theologiæ adversæ forent & inimicæ. Rationem quippe naturalem solus ille contempserit, qui rationalis esse desierit; cum rationis munere Deo assimilemur, paulo minus ab Angelis minoremur, supra cæteras creaturas extollamur. Sed & impressio rationis naturalis signatura est super divini luminis, de quo Psalmi 4. *Signatum est super nos lumen vultus tui Domine.* Denique Christus in Evangelio, Apostoli in Epistolis suis, SS. Patres in scriptis, quæ nobis reliquerunt, multa è ratione naturali assumpserunt, discursuque intulerunt. Igitur rationaliter abjici nequit modus iste differendi, à Christo Domino profectus, ab Apostolis & sanctis Patribus usurpatus.

63 Utatur ergo Theologus ratione, sed ratione administra, non domina; syllogismo non præfidente, sed subserviente (ut postea declarabitur;) id enim ad scientiam & intellectum veritatis necessarium asserit S. Thomas quodlib.

4. a. 18. ubi proposita questione, *Utrum determinationes Theologicae debeant fieri auctoritate vel ratione*, propositaque ratione dubitandi, ut sequitur: *Videtur quòd Magister, determinans quaestiones Theologicas, magis debeat uti auctoritatibus, quam rationibus. Quia in qualibet scientia quaestiones optime determinantur per prima principia illius scientiæ. Sed prima principia Theologiae, sunt articuli fidei, qui nobis per auctoritatem immotesunt.* Proposita etiam ratione in contrarium: *Sed contra est quòd dicitur ad Titum 1. ut sit potens exhortari in doctrina sana, & contradicentes convincere. Sed contradicentes melius revincuntur rationibus quam auctoritatibus.* Quaestionem sub distinctione resolvit sic: *Respondeo dicendum, quòd quilibet actus exequendus est secundum quòd convenit ad suum finem. Disputatio autem ad duplicem finem potest ordinari. Quædam enim disputatio ordinatur ad removendam dubitationem, an ita sit: & in tali disputatione Theologica maxime utendum est auctoritatibus, quas recipiunt illi, cum quibus disputatur... Si autem nullam auctoritatem recipiunt, oportet ad eos convincendos, ad rationes naturales confugere. Quædam vero est disputatio magistralis in scholis, non ad removendam errorem, sed ad instruendum auditores, ut inducantur ad intellectum veritatis... & tunc oportet rationibus inniti, investigantibus veritatis radicem, & facientibus scire quomodo sit verum quòd dicitur. Alioquin si nudis auctoritatibus Magister quaestionem determinet, certificabitur quidem auditor, quòd ita est, sed nihil scientiæ vel intellectus acquirat, sed vacuus abscedet. Absit proinde ut subscribamus Arnoldo Villanovano, qui (apud Bzoniū ad annum 1310) inter alios errores hunc adjunxit, quòd culpavit Theologos omnes Philosophiam è Theologia non excludentes.*

*Est quidem per se perfecta Servatoris doctrina, & nullius indiga (ait Clemens Alexandrinus l. 1. Strom.) cum sit Dei virtus & sapientia: accedens autem Philosophia, non veritatem facit potentiorē, sed debilem adversus eam efficit sophisticam argumentationem, & propulsans dolosas adversus veritatem insidias, vinea est sepe & vallum, eique adjicit ornamentum, necnon veritatis scientiam & intellectum, ut supra. Idèoque Augustinus (inquit Angelicus Doctor 1. p. q. 84. a. 5.) qui doctrinis Platoniorum imbutus fuerat, si qua invenit fidei accommoda in eorum dictis, assumpsit; quæ verò invenit fidei nostra adversa, in melius commutavit. Ipse quoque Doctor Angelicus (ob id à viro celebri non immeritò dictus Philosophorum Apostolus) Philosophiam, velut ancillam, vocavit ad arcem Sapientiæ, seu Theologiæ, ut ei subserviret; quæ à Philosophis convenienter scripta sunt, colligendo, & velut ab injustis possessoribus (ut Augustinus loquitur 2. doct. christianæ 40.) erepta, in obsequium fidei captivando, secundum illud 2. ad Cor. 10. *In captivitatem redigentes omnem intellectum in obsequium Christi,**

quomodo David gladium Goliath eripuit, ipsumque proprio deinde gladio jugulavit.

CAPUT VII.

Ratione liberius utuntur Philosophi, qui ita sibi in antecessum praefigurant philosophicas suas opiniones, ut deinde Spiritum Sanctum, ubi repugnare videtur, seu sacra documenta in balbutiem suam trahant.

65 **P**raesenti assertione grandis eorum abusus redarguitur, qui Philosophiam Theologiae sic praemittunt, ut, inaudita Theologia, jacent philosophica sua principia, & secundum ea deinde glossent, amplient, restringant, inflectant, torqueant principia propria Theologiae, ipsa etiam oracula Scripturae, vel testimonia Ecclesiae, saltem non expressissima. Quos quidem ratione liberius uti, nec sapientes Theologos, immo nec sapientes quidem Philosophos esse posse.

66 **P**robatur 1°. quia ratione liberius utuntur, quicumque contra rectum rationis ordinem plus ipsi tribuunt, quam par sit. At hoc ipsi faciunt. Cum enim tot argumentis supra demonstratum sit, tam erraticam esse rationem Philosophiamque pure humanam, ut in praecipitium ducat, nisi magisterio divino, seu doctrina divina corrigatur & dirigatur; contra rectum rationis ordinem est, quod corrigat, velutque dirigat eam, a qua corrigi debet & dirigi. At verò corrigit, velutque dirigit doctrinam divinam, a qua corrigi dirigi debet, dum doctrina divina in balbutiem ipsius trahitur, sive ad praescriptum ipsius glossatur, ampliatur, restringitur, inflectitur, contorquetur. Tunc enim adversus dominam ancilla, adversus Isaac Ismael insolebit, ancillaeque domina, inverso rectae rationis ordine, obsequitur; non dominatur nec praerit, sed subsequitur.

67 **2°**. Ratione liberius utuntur, qui non secundum regulas verae sapientiae. Hoc autem praedicti faciunt. Cum enim (ex supradictis) principium verae sapientiae sit, parum credere rationi suae, humanaeque rationis luxuriam per submissionem ad superiorem minusque fallibilem regulam coercere: Philosophus Christianus, secundum dictamen verae sapientiae, non debet superiorem firmioremque regulam inferiori infirmiorique, nec proinde Spiritum Sanctum (in sacris Litteris, Canonibus & sanctis Patribus loquentem) rationi Philosophiaeque suae pure humanae accommodare; sed ante omnia scrutari, quid Spiritus Sanctus dicat in sacris Litteris, &c. deinde se suamque rationem ac Philosophiam ipsi submittere, accommodare, & in obsequium ipsius captivare.

68 **3°**. Ratione & Philosophia liberius utuntur, qui eam imperare faciunt Theologiae, cum Theologia ex dictis Prolegom. 1. n. 29. 30. 31. 32. imperare debeat Philosophiae. Quisquis verò ad praescriptum Philosophicorum principiorum suorum exponit, inflectit, & tor-

quet principia Theologiae (prout antedicti faciunt) rationem & Philosophiam imperare facit Theologiae: tunc enim Theologia Philosophiae imperat, cum principia illius inflectuntur & accommodantur ad praescriptum istius.

Ex his constat, eos multo magis arguendos de liberiori rationis usu, qui ob humanam rationem, seu Philosophiam, recedunt ab auctoritate Scripturae, Canonum, vel sanctorum Patrum.

CAPUT VIII.

Ratione liberius utuntur, qui omnia sibi proposita, quamlibet incerta & ambigua, de suo, velut ex tripode definiunt, praesertim in moralibus.

Eos impetit assertio, qui de casibus dubiis, à securo aliquo duce nondum definitis, non satis cautè sententiam ferunt: quia videlicet rationi sibi occurrenti citò credunt, habentque phantasias vel phantasmata sua pro cognitivis. Judicium profectò suspensuri, vel suam etiam, de re proposita, ignorantiam humiliter confessuri, si vel contraria fundamenta, vel alia pensanda ritè pensarent, haberentque animum expurgatum ab omni praesudicio, sicut & ab omni inordinato affectu hominibus placendi, vel gloriam captandi, vel vitandi notam hominis irrefoluti, nec alio tenerentur quam veritatis Dei amore. Qui proinde, si errant, vincibiliter errant, suisque error eis imputatur; cuius periculo temerè sese exponunt, dum de male suada ratione sua nimium praesumentes, nec pensanda ritè pensantes, nec voluntariam erroris causam, dictam utique praesumptionem, vel affectus inordinationem abjicientes, iusto Dei iudicio loquuntur falsa.

Et contra eos militat exemplum doctrinae Sanctorum, qui, licet ad iudicandum ipsis magis idonei, saltem in hoc imitati sunt protoparentes in innocentiae statu, quod non tam proxi fuerint ad iudicandum de quibuslibet animo oblati, sed de rebus prolixis incertis ambiguisque iudicium suspenderint, uti cap. 1. vidimus. Similiter & Sancti fecerunt in casibus ambiguis, praesertim ad conscientiam spectantibus, nec ante ipsos decisit, quos de suo decidere non sunt ausi, prout Proleg. 1. c. 7. ostendimus. Et hinc de seipso Doctor Doctorum Augustinus ep. 250. dicebat: *In multo pluribus querimus potius quid sentiendum sit, quam definiunt aliquid fixumque tenemus: & ea cautio, cum sollicitudine plena sit, multo melior est, quam temeritas affirmandi.* Et Joannes Sarisberienensis l. 2. Polit. c. 2. *Malo cum Academicis, si tamen alia via non pateat, de singulis dubitare, quam perniciosam simulationem scientiae, quod ignotum vel absconditum est, temerè definire.* Quod de Academicis ideo dicit, quia, ut ait l. 7. cap. 1. *Academici, vitantes praecipuum, in eo quidem modestiores sunt (nostris liberioribus iudiciis) quod defectum suum*